

Thema I: doodsoorzaken

De doodsoorzaken van onze voorouders, iets waar we eigenlijk allemaal wel naarstig naar op zoek zijn, maar zelden gevonden krijgen. Dit heeft er mee te maken dat in België en Nederland de doodsoorzaken niet op de overlijdensakte worden genoteerd, in tegenstelling tot landen als het Verenigd Koninkrijk en Duitsland.

Hoe dan ook zijn er beslist wel bronnen om de doodsoorzaak van je Vlaamse of Nederlandse voorouders te achterhalen. Een uitgebreide opsomming van de meest interessante bronnen geven wij je in dit eerste thema op onze Facebookpagina.

Krantenbanken

Een bron bij uitstek om meer te weten te komen over de wijze waarop een voorouder om het leven is gekomen, bijvoorbeeld door een ernstig bedrijfsongeval of een verkeersongeluk. In de oude kranten die in krantenbanken te vinden zijn, vind je regelmatig oude krantenartikelen over verkeersongevallen of ongelukken op het bedrijf, zo krijg je vaak een duidelijker beeld wat je voorouder is overkomen.

Bevolkingsregisters

In tegenstelling tot Nederland is het in België tussen 1866 en 1900 verplicht geweest om in het bevolkingsregister de doodsoorzaak aan te tekenen, wanneer iemand om die reden uit de gemeente uitgeschreven diende te worden. Deze aantekening kwam dan ook vaak in het vak van uitschrijving uit de gemeente, soms vind je er de doodsoorzaak, soms enkel een nummer dat de doodsoorzaak representeert. Helaas werd dit op lang niet alle plaatsen strikt bijgehouden, vaker niet dan wel. Een plaats bij uitstek waar dit wel aanzienlijk werd bijgehouden is de stad Turnhout.

Doodsoorzakenregisters

Slechts op enkele plaatsen in Nederland en België is al vroeg in de negentiende eeuw een register aangelegd waarin de doodsoorzaken van de burgers werden aangetekend. Twee prachtige voorbeelden geven de steden Antwerpen en Amsterdam. De registers van Amsterdam zijn reeds geïndexeerd en te vinden via de website van het Stadsarchief Amsterdam. De registers van de stad Antwerpen daarentegen zijn op dit moment onderwerp van onderzoek en wel binnen het project SOS Antwerpen.

Begraafinschrijvingen

Wellicht is het een wat onverwachte bron, maar de pastoor wilde in vroeger tijden wel regelmatig de doodsoorzaak van een van zijn parochianen of kerkgangers aantekenen. Vaak gebeurde dit voordat de burgerlijke stand was ingevoerd, dus tussen circa 1600 en 1800. Een plaats waar je dit bijvoorbeeld veel ziet is de stad Roermond, hier werden met regelmaat doodsoorzaken in het begraafregister bijgeschreven. Het gaat dan natuurlijk wel om verouderde ziektenamen die wij vaak niet meer kennen.

Ten behoeve van de statistiek

Met het oog op het bijhouden van de statistiek werden ook in België en Nederland de doodsoorzaken bijgehouden op losse briefjes of registers. In België werd dit vanaf circa 1851 bijgehouden, maar slechts van enkele gemeenten zijn deze bij het Rijksarchief in België bewaard gebleven. De vraag is of er in de inventarissen van de gemeentearchieven zelf nog meer te vinden is.

In Nederland werden deze losse briefjes, hier doodsbriefjes of verklaringen omtrent overlijden, pas vanaf 1865 bijgehouden. Deze zijn iets beter bewaard gebleven, vooral in de provincies Noord-Brabant en Limburg vind je er nog erg veel, maar ook in andere provincies. Soms zijn ze compleet bewaard gebleven strekkende van 1865 tot en met 1957 (het jaar waarin men ophield de doodsoorzaak op deze briefjes te noteren).

Naar aanleiding van ons [inleidende thema](#) over bronnen waarmee je de doodsoorzaken van je voorouders en familieleden kan achterhalen, hebben wij voor Nederland een overzicht samengesteld van alle interessante bronnen die je in de archieven van gemeentebesturen kan vinden, waar de doodsoorzaak van onze voorouders en familieleden in vermeld staat. Concreet gaat het dan om bronnen uit de negentiende en de eerste helft van de twintigste eeuw.

Daar de archieven van gemeentebesturen bij talloze verschillende archiefinstellingen zijn ondergebracht, leek het ons raadzaam hier eens een gedegen overzicht van te maken, nu er tegenwoordig veel meer animo bestaat om doodsoorzaken te achterhalen. De bronnen in het overzicht betreffen met name verklaringen omtrent overlijden, in het dagelijks (archieftaal)gebruik ook wel “doodsbriefjes” genoemd, die in 1865 bij wet werden ingesteld en die tot 1957 de overlijdensoorzaak bevatten. Hier en daar bevat het overzicht ook enkele andere en soms nog oudere bronnen.

Het overzicht kan je [middels deze directe link](#) downloaden.

Bron: Genealogie in de Nederlanden. <http://www.nederlanden.be/>

BHIC opent (digitale) schatkamers tijdens de Openbaarheidsmaand

Margot America Bhic

9 december 2020

Journalisten, historici en belangstellenden kunnen vanaf vandaag nieuwe archieven raadplegen

Journalisten, historici en belangstellenden kunnen vanaf vandaag nieuwe archieven raadplegen, want januari is bij het BHIC ‘openbaarheidsmaand’. Voor archieven met een openbaarheidsbeperking van 75 jaar valt het jaar 1945 vrij; een beladen jaar van oorlog en bevrijding, van armoede en honger. Een traumatisch jaar ook, waarin de meeste slachtoffers zijn gevallen onder de bevolking. Een van de belangrijkste archieven die dit jaar openbaar worden, is het archief van het Militair Gezag (MG). *Als gevolg van de lockdown kun je deze nieuwe archiefstukken t/m 19 januari niet in onze studiezaal raadplegen, maar kunnen we ze wel voor je digitaliseren.*

Militair Gezag

In de herfst van 1944 wordt onder het geallieerde opperbevel een bestuursorgaan Militair Gezag (MG) operationeel dat de contacten onderhoudt tussen de geallieerde autoriteiten en lokale bestuurders, en dat daarnaast de veiligheid en openbare orde kan herstellen. Het Militair Gezag stuit op veel onbegrip, omdat het publiek slecht op de hoogte is van wat het uitspookt.

Toch heeft dit bestuursorgaan veel tot stand gebracht. Zo treedt het in het bevrijde Zuiden met enig succes op tegen plundering en wangedrag door geallieerde troepen. Andere belangrijke taken zijn onder meer het beschermen van de bevolking tegen oorlogsgeweld, het faciliteren van onderwijs en het zorgen voor goede communicatieverbindingen.

Uit de overzichtslijst 2021

In het openbaar geworden archief van het Militair Gezag, 1944 – 1946, vinden we in stukken van de ‘Oud Illegale Werkers in Nederland’ over zwarte handel, straffen en misstanden in kamp Vught. Het is maart 1945, het Zuiden van Nederland is net bevrijd. In Kamp Vught worden nu NSB’ers, collaborateurs en Duits gezinden ondergebracht. Oud illegale werkers – die nog zeer recent hun leven in de waagschaal hebben gesteld – hameren op een correcte behandeling van de geïnterneerden. “Immers, ons verzet tegen het nazidom is mede een verzet tegen alle barbarij, een opkomen voor waarachtige cultuur.”

Ook lezen we in het archief van het Militair Gezag over de misère van kinderen van ‘foute ouders’. Hun ouders kozen voor de Duitse kant in de oorlog, maar wat te doen met hun kinderen? De opvanghuizen zijn vol en vaak ook vies. En kunnen deze jongens en meisjes wel gewoon naar school, zonder dat dat ‘verstoring’ oplevert? Oprechte zorg over deze kinderen ‘van onze doodsvijanden’.

In de archiefstukken van de Gemeentepolitie Vught én het Militair Gezag vinden we een brief uit april 1945 met een noodkreet vanuit het Kamp Vught gericht aan de gemeentepolitie Vught. De gezondheid van de geïnterneerde vrouwen blijkt veel te wensen over te laten. In

andere stukken lezen we dat deze noodkreet niet voor niets is geweest. De militaire commissaris van Den Bosch blijkt onthutst over het ontslag van 19 vrouwen uit het kamp. Er is weliswaar huisarrest opgelegd, maar de inwoners van Vught zijn 'not amused'. De ontslagen geïnterneerde dames zouden hevige opschudding veroorzaken onder de anders zo rustige plaatselijke bevolking en ze zouden een gevaar vormen voor de samenleving.

Van heel andere orde zijn de archieven van Staatsbosbeheer die nu openbaar zijn. Honderd jaar geleden vonden we wellicht nog geen drugsafval in de bossen, maar de figuren die je er wel tegenkwam, waren ook niet echt waar je tijdens je zondagochtendwandeling rekening mee hield: naaktlopers, bomendieven, chanteurs... en zelfs prostituees. Het drijft de Bredase houtvester bijna tot wanhoop, lezen we in het dossier van de Houtvesterijen van Staatsbosbeheer Breda, Eindhoven en Helmond. Zo blijkt een bende 'eerloze vrouwen' (prostituees) in 1919 in het Mastbos te werken en daar wandelaars en jonge vrouwen lastig te vallen. Het liep zelfs zo uit de hand dat de houtvester hulp vraagt aan de burgemeester, officier van justitie, Staatsbosbeheer en de marechaussee. Zo wordt de bende toch nog uit het Mastbos verjaagd. Lang duurt de rust niet...

Maar er is zoveel meer. Nieuwsgierig geworden?

[De stukken die per 1 januari 2021 openbaar zijn geworden](#)

Openbaar geworden akten burgerlijke stand online doorzoekbaar!

Margot America Bhic

4 januari 2021

Een nieuw jaar betekent ook weer nieuwe persoonsgegevens uit de burgerlijke stand

Onze zoekmachine is afgelopen week aangevuld met persoonsgegevens uit de akten van de burgerlijke stand die per 1 januari 2021 openbaar zijn geworden.

Voor geboorteakten geldt namelijk een wettelijke termijn van 100 jaar waarna akten pas openbaar worden, voor huwelijksakten geldt 75 jaar en voor overlijdensakten 50 jaar. Ieder jaar worden dus nieuwe registers met in totaal duizenden akten openbaar, waarmee onze database zo snel mogelijk wordt aangevuld. Voor onderzoekers een goed begin van het nieuwe jaar!

Het gaat om de volgende burgerlijke stand gegevens:

- Geboorten 1920 (7.186 akten en 21.471 personen)
- Huwelijken 1945 (5.486 akten en 32.797 personen)
- Overlijdens 1970 (4.190 akten en 15.785 personen)
- Echtscheidingen 1945 (195 akten en 390 personen)

En verder nog 4 gevangenisregisters van Breda en 's-Hertogenbosch met in totaal 2.917 inschrijvingen (Toegang 52, inv. 360/513/564 én Toegang 55, inv. 320).

[Zoeken naar personen](#)

Nieuwe bronnen online: december 2020

Margot America Bhic

6 januari 2021

Dagelijks worden nieuwe gegevens toegevoegd aan onze zoekmachines. In maandelijkse overzichten maken we kort melding van alle bronnen die zonder tromgeroffel online zijn gezet, maar waar misschien nét dat ene beetje informatie in zit wat jouw onderzoek verder helpt.

In december 2020 zijn de volgende bronnen toegevoegd:

Burgerlijke stand

Geboorten

- Gilze en Rijen, 1811-1867 en 1908-1912
- Goirle, 1880-1902

Overlijdens

- Helmond, 1813, 1815-1860, 1869-1887, 1893-1897 en 1960
- Prinsenbeek, 1951-1954
- Someren, 1951-1966

Doop-, trouw- en begraafboeken

Trouwen

- Sint-Oedenrode, 1664-1666 en 1671-1682)

Begraven

- Uden, 1697-1735

Bevolkingsregister

- Herpen, bevolkingsregister deel 1, 1830-1839

Schepenbanken

- Dieden, 1772-1806
- Dinther, 1633-1637 en 1657
- Erp, 1583-1587
- Lith, 1807-1809 en 1810
- Lithoijen, 1771-1788
- Oijen, 1791-1811
- Veghel, 1658-1699

Raad van State

- Resoluties, 1795

Rechtbanken

- Strafvonnissen arrondissementsrechtbank Breda, 1909-1912

Gescande archiefstukken

Via scannen-op-verzoek is een groot aantal archiefstukken gescand en online gepubliceerd.
[Bekijk het complete overzicht \(Excel-bestand\) >](#)

Foto's

Er zijn 64 foto's aan de collectie toegevoegd, waaronder foto's van de inhuldiging en het jubileum van pastoor Van Amelsfoort, en foto's van het Huis van Bewaring in 's-Hertogenbosch.

Meer informatie

Uitgebreide informatie zoals beschrijvingen en inventarisnummers bij deze bronnen vind je via: www.bhic.nl/wat-zit-er-in (per bron is er een tab 'nieuw').

Bron: BHIC.